

3539

ԳՐԱՎԵՆՔ
ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ
ԳԵՂԱՐՎԵՍՏԻ
ՆՈՐԱՆՈՐ ԴԻՐՔԵՐ

778.5

Խ-26

25 SEP 20

778.5

14-26

ԳՐԱՎԵՆՔ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ
ԳԵՂԱՐՎԵՍՏԻ ՆՈՐԱՆՈՐ ԴԻՐՔԵՐ

ԸՆԿ. Ա. ԽԱՆՁՅԱՆԻ

գրույցը Հայկինոյի ղեկավարների, ստեղծագործական աշխատողների յեկ Հայաստանի
խորհրդային գրողների եկտ

1008
3976 35026

1578

ՊԵՏԼՐՈՍ 1935 ՅԵՐԵՎԱՆ

Գլավլիտ 185, հրատ. 3294,
պատ. 345, տիրաժ 2000:
Հանձնված է արտադրության
22 մարտի 1935 թ.: Ստորա-
գրված է տպագրելու 22
մարտի 1935 թ.: Պետհրատի
տպարան, Յերևան 11 Գնունի 4:

Խորհրդային կինեմատոգրաֆիայի
15-ամյակի տոնակատարման առ-
թիվ, ՀԿ(Բ)Կ Կենտկոմի քարտու-
ղար ընկ. Խանջյանն ընդունեց Հայ-
կինոյի ղեկավարներին, ստեղծա-
գործական աշխատողներին և Հա-
յաստանի խորհրդային գրողներին ու
վրույց ունեցավ նրանց հետ: Ըն-
դունելությանը ներկա էին Հայաս-
տանի Ժողկոմխորհի նախագահ ընկ.
Գուլաջանը, ՀԿ(Բ)Կ Կենտկոմի քար-
տուղար ընկ. Ս. Ակոպովը, Յերկո-
մի քարտուղար ընկ. Գ. Հանեսոգ-
լյանը, լուսժողկոմ ընկ. Ա. Յեղիա-
զարյանը և մամուլի պատասխանա-
տու աշխատողները:

Հայկինոյի աշխատանքների դրու-
թյան և հեռանկարների վերաբերյալ
ստեղծագործական աշխատողների

անունից գործնական բնույթ կրող խոսք ասեց ռեժիսյոր ընկ. Զ. Ժամ-
հարյանը. այնուհետև արտահայտ-
վեցին ռեժիսյոր Ամասիա Մարտի-
րոսյանը, ասիատենտ Լ. Գրիգորյա-
նը, ուպերատոր Գարոշ Բեկնազա-
րովը, հանրապետության վաստ.
գերասան ընկ. Ջանանը և խորհրդ-
դային գրողներ ընկ. ընկ. Ս. Զո-
րյանը, Դ. Դեմիրճյանը, Վ. Թոթո-
վենցը և ուրիշները:

Բոլոր արտահայտվողներն ընդգր-
ծելով խորհրդային կինեմատոգրա-
ֆիայի, ինչպես և նրա Հայաստանի
ջոկատի նվաճումները, իրենց կոնկ-
րետ առաջարկություններն ելին
մտցնում Հայկինոյի արտադրանքի
վորակի հետագա բարձրացման մի-
ջոցառումների և այդ ասպարեզում
իրենց վրա ընկած պարտականու-
թյունների վերաբերյալ:

Հակիրճ յեկույթով հանդես յե-
կավ Հայաստանի Ժողկոմխորհի նա-
խագահ ընկ. Ա. Գուլոյանը: Սո-
ցիալիստական ռեալիզմը — ասաց

նա, — այն ճիշտ ճանապարհն է, վո-
րով պետք է ընթանա խորհրդային
կինեմատոգրաֆիան: Հայկինոն իր
գոյություն և գործունեություն ըն-
թացքում ունեցել է չոչափելի նվա-
ճումներ: Նա տվել է այնպիսի նը-
կարներ, ինչպես որինակ՝ «Նամու-
սը» և «Գիթոր»-ը, վորոնք մեր
պատմական վոչ հեռավոր անցյալի
սոցիալ-դասակարգային հարաբերու-
թյունների ու կենցաղի առանձին
կողմերն են պատկերում: Բայց դա
բավական չէ, — ասում է ընկ. Գու-
լոյանը: Հայկինոյի արտադրությու-
նի մեջ մենք չունենք այնպիսի իդեո-
լոգիական և գեղարվեստական բար-
ձր վորակի գործեր, — ինչպիսիք
են՝ որինակ՝ «Պատյոմկինը» և հատ-
կապես «Չապայեվը», — վորոնք ցու-
ցադրեցին Հայաստանի բանվորների
և աշխատավոր դյուղացիների պայ-
քարը ցարիզմի և ապա դաշնակցու-
թյան դեմ. մինչդեռ այդ մոմենտն
ունի չափազանց երկար դաստի-
րակչական նշանակություն: Ժամա-

նակակից թեմատիկան՝ սոցիալիստական, վիթխարի շինարարությունը և անդասակարգ հասարակության համար մղվող պայքարը նույնպես խիստ անբավարար են արտացոլված մեր կինո-նկարներում:

Այնուհետև ընկ. Գուլոյանը շեշտում է խորհրդային դրոշմների, թատերական դերասանների և Հայկինոյի սերտ կապի անհրաժեշտութունը: Վորակով բարձր նկարներ ունենալու հարցը, —ասում է ընկ. Գուլոյանը՝ վոչ միայն կախված է տեխնիկական սարքավորումից, այլ դրա հետ միասին կենդանի մարդկանց ճիշտ ու ռացիոնալ դասավորումից և ռդուսդործումից: Իհարկե լավ տեխնիկական սարքավորումն ու պայմաններն ունեն իրենց վորոշակի դերը, և կառավարությունն ապագայում միջոցներ ձեռք կառնի նոր և ավելի ընդարձակ կինո-գործարան կառուցելու ուղղությամբ:

Ապա ընկ. Գուլոյանը կանգ է առնում շրջանների կինոֆիկացման հար

ցերի վրա: Վերջացնելով իր խոսքը, ընկ. Գուլոյանը հույս է հայտնում, վոր Հայկինոն կտա մասսաների բառիարակության պահանջներին ավելի համապատասխանող, ավելի գեղարվեստական գործեր:

Ձրույցն ամփոփում է ընկ. Խանջյանը: Հայտնի յե այն բացառիկ ուշադրությունը, — ասում է նա, —վոր հատկացրել են մեր կուսակցության առաջնորդները՝ Լենինն ու Ստալինը՝ կինոյին — վորպես կուլուրիտական դաստիարակության կարևորագույն գեմֆերից մեկի:

Բավական է նշել Լենինի հրահանգները Լուսժողկոմատին՝ կինոյի լայն ծավալման վերաբերյալ և այդ առթիվ նրա աված բնորոշումները՝ կուլուրիտական գաղափարների սրուսյազանդի գործում կինոյի ունեցալիք խոշոր նշանակության մտաքն: Չբավականանալով պաշտոնական առաջադրություններով, Լենինը լուսավորության և արվեստի ֆրոնտի աշխատողների հետ ժամանակին ու-

նեցած զըույցների ընթացքում բազմիցս սրել է կինոյի զարգացման խնդիրները: Լեւինի այդ կարգի բոլոր ցուցումների միջով կարմիր թելի նման անցնում է այն մտքը, թե կինոն, կուսակցության ղեկավարութեամբ ապահովելով իր աշխատանքի միջոցով դրվածքը, հսկայական դեր կարող է խաղալ մասսաների կուլտուրական ու քաղաքական մակարդակը բարձրացնելու և հիշանկ սոցիալիզմի համար մղվող պայքարում ավելի ջերմ, ավելի ակտիվ ու գիտակից մարտիկներ դարձնելու իմաստով: Հայտնի չէ, այնուհետեւ, թե ինչպես մեր կուսակցության համագումարները, յեւակետ ունենալով Լեւինի և Ստալինի զրույթները՝ իրենց բանաձևերում հատկապես ընդգծել են դեպի կինոն ու նրա զարգացումը հոգատար վերաբերմունք ունենալու կարևորութունը: Ընկեր Ստալինը կուսակցության 13-րդ համագումարում ընդգծելով կինոյի նշանակութունը, ասաց, վոր՝ «կինո-

նոն հանդիսանում է մասսայական ագիտացիայի մեծագույն միջոց. խնդիրն այդ գործը մեր ձեռքը վերցնելն է»: Ստալինյան այս յոգունքը՝ կուսակցական կազմակերպությունների և կինոյի աշխատողների համար դառնում է մարտական լոզունգ, կինոյի Ֆրոնտի աշխատողներին նոր թափ ու յեռանդ է հաղորդում և մղում դեպի նոր նվաճումներ:

Շնորհիվ լենինյան - ստալինյան ազգային քաղաքականության անչեղ կիրառման, — մատնանշում է ընկեր Խանջյանը, — շնորհիվ մեր մեծ առաջնորդ ընկեր Ստալինի հոգատար վերաբերմունքի դեպի կինո - Ֆրոնտի աշխատանքները, դեպի աղքատյին հանրապետություններում կինոարդյունաբերություն ստեղծելու և զարգացնելու գործը, խորհրդային Անդրկովկասի, խորհրդային Հայաստանի բանվորական ու կոլտնտեսական մասսաները, աշխատավորական

ինտելիգենցիան, դիմափորում են
կինոյի 15-րդ տարեդարձը խոշոր
նվաճումներով:

Հայաստանի բանվորների և աշխատավորական մասսաների ջախջախիչ հարվածներով մահվան դատապարտված դաշնակ թափթփուկները, վորոնց սոցիալական հենակետները մեր յերկրում վերջնականապես վոշնացվում են կոլտնտեսական հաղթական շինարարության պրոցեսում, այսոր ել չեն դադարում հուսակտուր վայրահաջել Հայաստանում «կուլտուրայի կործանման» մասին: Ըստ եյուրյան, նրանց այդ բամբասանքի եմ վորոնում,— չեչտում ե ընկ. Խանջյանը,— ազգայնական իդեոլոգիայի ազդեցության յեմքակա առումնին ինտելիգենտներ մեզ մոտ, կյանքից և իրականությունից կտրված մարդիկ, յերբ ասում են, վոր իթո թե՛ «փոքր ժողովուրդները հնարավորություն չունեն իրենց կուլտուրան և գրականությունը զարգացնելու և կուլ են գնալու մեծ ժողովուրդներ-

րին»: Այս դիմագոգիան փաստորեն արտահայտում ե նացիոնալիստական տարրերի դժգոհությունն ազգային կուլտուրայի զարգացման լեմինյանստալինյան սկզբունքի դեմ: Մարդիկ չեն ցանկանում հաշտել ազգային ձեով անընդհատ բարդավաճող մեր կուլտուրայի ՍՈՅԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ բովանդակության հետ, այդ բովանդակությունն իրենց նացիոնալիստական քիմքին չի գալիս, այդ պատճառով ել նրանք բռնում են կեղծիքի և դեմագոգիայի ուղին: Պետք ե աչալուրջ ու անխնա ջախջախել նացիոնալիստական այդ նվոցները,— ասում ե ընկեր Խանջյանը:

Պրոլետարական հեղափոխության շնորհիվ բոլոր ճնշված ժողովուրդները հնարավորություն ստացան ստեղծելու և զարգացնելու ձեով ազգային, բովանդակությամբ սոցիալիստական կուլտուրա: Պրոլետարական ինտերնացիոնալիզմի հիման վրա Խորհրդային Միության բաղմալեզու ժողովուրդների միջև ստեղծվել

ե կուլտուրական ամենասերտ համա-
գործակցութիւնը: Այն ամենը, ինչ
վոր ուղղվում է այդ համագործակ-
ցության դեմ, պետք է անխնա մեր-
կացվի ու հարվածվի: Մեր բոլոր
նվաճումներն անխտիր, վրոնց թը-
վում նաև կուլտուրական շինարա-
րության, գեղարվեստի և գրականու-
թյան ասպարիզում, ձեռք ենք բերել
վնասակամ պայքար մղելով քե՛ր հայ-
կական նացիոնալիզմի դեմ, խոր
ներկայումս մեզ մոտ սուր վտանգ է
հանդիսանում և քե՛ր մեծապետական
շովինիզմի դեմ: Յե՛վ այդ պայքարը
պետք է ավելի ուժեղ քափով շա-
րունակել նացիոնալիզմի բոլոր սե-
սակի արտահայտութիւնները բնում
խեղդելու համար:

Անցնելով Հայկինոյի աշխատանք-
ներին, ընկեր հանջյանը նկատում է,
վոր Խորհրդային Հայաստանի կուլ-
տուրական շինարարության նվա-
ճումների մեջ իր աչքի ընկնող տեղն

ունի նաև կի՛նոն: Այստեղ մենք ըս-
տեղծել ենք խորհրդային կինեմատո-
գրաֆիայի Հայաստանի ջոկատը,
վորն իր ստեղծման և զարգացման
ընթացքում ոգտագործելով Ռուսաս-
տանի առաջատար կինեմատոգրաֆիա-
յի կուտակած մեծ փորձը, միե՛նույն
ժամանակ լայն հնարավորութիւն-
ներ ունի հարստացնելու և հարու-
տացնում է Խորհրդային Միութեան
կինոյի ասպարեզը: Իր զարգացման
ճանապարհին Հայկինոն ունեցել է
խոշոր նվաճումներ. նա տվել է այն-
պիսի աչքի ընկնող գործեր, ինչպի-
սիք են մեր վաստակավոր կինո-ռե-
ժիսյոր ընկ. Բեկնազարյանի «Նա-
մուսը», «Չար վոգին», «Ոստ-փու-
շը», «Զարեն», Մարտիրոսյանի «Գի-
քորը», «Մեքսիկական դիպլոմատներ-
ը» և ուրիշները: Մեծ սպասելիք-
ներ ունենք շուտով ավարտվող «Պե-
պոլից»:

Սակայն, քե՛չ չեն նաև այնպիսի
նկարներ, — չարունակում է ընկեր
հանջյանը, վրոնք քե՛ր իդեոլոգիա-

կան և թե՛ գեղարվեստական տեսա-
կետից միանգամայն խոցելի յեն հան-
դիսանում է արտահայտել են բուր-
ժուական եստեստիկայի ազդեցու-
թյունը մեր կինեմատոգրաֆիայի
վրա: Այսպես, Պերեստիանու «Անու-
շը» վոչ միայն կոպիտ կերպով աղա-
վաղում է թուժանյանի այդ գեղեցիկ
գործը, այլև իր վրա կրում է փար-
մալիզմի ցայտուն կնիքը: Ռեժիսորը
չի ըմբռնել այն իրականութիւնը,
վորի արտահայտութիւնն է հանդի-
սանում թուժանյանի «Անուշը» և
կարիկատուրային ձևով մոգերնիզա-
ցիայի յէ յենթարկել այն: Հայկե-
նոն ամէլ է մի շարք նկարներ, վո-
րոնք աչքի յեն ընկնում իրենց սխե-
մատիզմով և տաղտկալիութեամբ,
չեն տալիս իրականութեան ճիշտ
պատկերացումը, գուրկ են հուզա-
կանութեամբից և աններգործունակ
են: Հայկինոյի պրոդուկցիայի մեջ
յեղակի չեն նույնպես այնպիսի նը-
կարներ, վորտեղ ռեալիզմը փոխա-
րիկում է նատուրալիստական կենցա-

դագրութեամբ, մի արտ, վոր ցայ-
տուն կերպով հանդես է յեկել Հայ-
կինոյի զարգացման առաջին ետապ-
ներում և դեռ մինչև վերջը չի հաղ-
թահարված:

Հայկինոյի հաջողված նկարների
մեծամասնութիւնն այն նկարներն
են, վորոնք հանվել են մեր կլասիկ-
ների յերկերի հիման վրա, իսկ մեր
հեղափոխական անցյալը և մասնա-
վորապես մեր սոցիալիստական հույս
կապ շինարարութիւնը մինչև այժմ
դեռ շատ աղուտ են արտացոլվել Հայ
կինոյի արտադրանքներում: Մեր հե-
ղափոխական անցյալին նվիրված յե-
րեք նկարները՝ «Զամալուն», «Հա-
չիմը» և «Յերկու գիշերը» միջակ և
միջակից ցածր նկարներ են հանդի-
սանում: «Հաչիմում» աղալաղված է
մեր պատմական անցյալը, «Զամալ-
ուն» իր գեղարվեստական պրիմ-
ներով և ձևերով պրիմիտիվ է և մի-
ևնույն ժամանակ նրանում հանդես
են գալիս նացիոնալիստական մի
շարք տարրեր (պայքարը վրաց մեն

չեղիներն դեմ հաճախ նկարում վերածվում ե պայքարի՝ վրացիների դեմ ընդհանրապես) :

Այնուհետև ընկեր համընդամենը հասկապես կանգ ե առնում մայիսյան ապստամբությանը նվիրված «Յերկու գիշեր» նկարի վրա: Նկարում ապստամբության շարժիչ ուժերը, — ասում ե նա, — տրված են սխեմատիկ կերպով, շտամպային ձևերով: Այդ նկարում չկան կենդանի խարակտերներ, վորոնք գարգանային տիպիկ հանգամանքներում, մի պահանջ, վորը կազմում ե ռեպրիզանտացիոն հատկանիշներից մեկը: Այս պես, որինակ, «Յերկու գիշեր» հիմնական հերոսի՝ Մուսայելյանի խարակտերը տրված ե աղոտ ե նրա հոգեկան ապրումներն ու գործողությունները գեղարվեստորեն չեն պատկերացված: Հեղափոխական գործիչները հանդես են գալիս ինչպես ստանդարտ ե վորպես խարակտերներ շատ քիչ են տարբերվում իրարից: Մեր հակառակորդները պատ-

կերված են վորդ ռեալիստորեն, կարեկատուրային ձևերով, վորը նկարում թուլացրել ե այն դժվարությունները, վորի պայմաններում Հայաստանի բանվորներն ու գյուղացիները հերոսաբար պայքարել են դաշնակցական դաժան լծի դեմ: Այս նկարը, վորն իր ժանրով հանդիսանում ե հեղափոխական — պատմական նկար, չի կարողացել այդ պատմական փոքր պատկերի միջոց կերպով ե խարակտերները վոր թե ձուլվում ու պայմանավորվում են այդ պատմությամբ, այլ գործում են նրան գուգահեռ, ե դա կազմում ե նկարի հիմնական բերությունը: Նկարում խարակտերների սոցիալական հոգեբանությունը նույնպես չի բացահայտվում գործողությունների մեջ ու տիպիկ հանդամանքներում, այլ այդ խարակտերների մեծ մասը պատկերացվում ե պատրաստի ե նկարի վերջում նրանք այն են, ինչ վոր նկարի սկզբում:

Ես հեղափոխական պատմ ե ընկ.

համըջանը,— բոլոր հաջողված ու
չհաջողված նկարների մասին խոսե-
լ այստեղ: Վերոհիշյալ որինակներ
վրա յես ձեր ուշադրությունը հրավի-
րեցի, վորպեսզի դուք խորհրդային
կինեմատոգրաֆիայի տասնհինգե-
րորդ տարեդարձին, ձեր անցած ըս-
տեղծագործական ուղիների և փոյ-
ձի ուշիմ ֆենադատության միջո-
ցով, հետագայում խուսափելով
քույլ տված սխալներից, այնպիսի
քափով և վորակով առաջ մղե՛ք ձեր
աշխատանքը, վորպեսզի ավելի բար-
ձրը աստիճանի վրա դրվի մեր կի-
նեմատոգրաֆիան:

Մեր մասսաների գեղարվեստական
պահանջներն այնպիսի չափերով ա-
ճել են,— չարունակում ե ընկ. համ-
ըջանը,— վոր յերեկվա մեր նվա-
ճումները բնավ չեն կարող մեզ հան-
դրատացնել: Մեր հանճարեղ առաջ-
նորդ ընկեր Ստալինը կինո-ֆրոնտի
աշխատողներին դրած իր հայտնի

նամակում տալիս ե մեր կինո-ֆրոն-
տի հետագա աշխատանքի մարտա-
կան ծրագիրը, նա գծագրում ե կի-
նոյում սոցիալիստական ռեալիզմի
հաղթանակի ուղիները: Ընկ. Ստա-
լինի պահանջը՝ «Չապայելի» նման
ֆիլմեր տալու՝ վերաբերում ե ինոր-
հրդային Միության կինեմատոգր-
աֆիայի բոլոր ջոկատներին, նաև
ազգային կինեմատոգրաֆիային: Յե՛վ
այսօր, Հայաստանի Կոմունիստական
կուսակցության Կենտրոնական Կո-
միտեն մեկնակետ ունենալով ընկեր
Ստալինի իմաստուն ու վնիտ ցուց-
մունքները, Հայկինոյի ասլև պա-
հանջ ե դնում՝ տալ «Չապայելի»
պես, նրա իդեոլոգիական ու գեղար-
վեստական անադարտությամբ և ու-
ժով նկարներ: Հայկինոն ունի՞ր այդ
հնարավորությունները: Այդ հարցին
կարելի յե տալ միայն մի պատաս-
խան: ԱՅՈ: Հարուստ ու հերոսական
ե,— ասում ե ընկ. համըջանը,— Հա-
յաստանի բանվորների ու աշխատա-
վոր գյուղացիների պայքարը դա՛ռ-

նակցական մղձավանջային տիրակալության դեմ: Բավական ե հէջել մայիսյան փառապանծ ապստամբությունը, քաղաքացիական կռիւի Փրորոնտները, փետրվարյան դաշնակցական ավանդույտայի շրջանում Ղամարլուի և Ախտայի Փրորոնտներում Հայաստանի բանվորների ու գյուղացիների հերոսությունները: մի քեմատիկա, վորը կարող ե պատմահեղափոխական հրաշալի նկարներն նշուք ծառայել:

Մեր արվեստագետները հարկ յեղած չափով ուսումնասիրել են այդ հեղափոխական անցյալը, հարկ յեղած չափով ճանաչել են այդ անցյալը: Դժբախտաբար, ՎՈԶ: Յեվ հենց այդ ե պատմառը, վոր մեր պատմա – հեղափոխական նկարները մեծ մասամբ դուրս են յեկել անարյուն, սխեմատիկ, մակերեսային և վոչ գեղարվեստական: Ավելին: Մինչև վերջին տարիները մեր մի շարք արվեստագետների ուղեղում չըջում եր այն «տեսությունը», վոր իդր

թե հնարավոր չե հեղափոխական աւթամանակակից թեմատիկայի հիման վրա ստեղծել արվեստի մեծ գործեր, և այդ եր պատճառը, վոր մի շարք ուսուցիչներ իրենց գործունեյությունը սահմանափակում եյին միմիայն կլասիկների գործերը նկարահանելով:

Խորհրդային կինեմատոգրաֆիայի զարգացումն իր պրակտիկայով վաղուց ե փշրել այդ «տեսությունը», վորը սոցիալիստական շինարարությունից փախուստ կազմակերպելու մի արահետ ե հանդիսանում: Յեվ այսոր հրամայական խնդիր ե, — ընդ ղծում ե ընկեր խանջակը, — վորպեսզի մեր կինո-ֆրոնտի աշխատողները կլասիկների լավագույն գործեր նկարահանելուց ձեռք չվերցնելով հանդերձ, իրենց ուշադրության հիմնական առանցքը դարձնեն կինոյի միջոցով պատկերելու մեր հեղափոխական անցյալը և նրա հետ սերտորեն կապված սոցիալիստական շինարարության այսորը: մի ասպարեզ,

վորտեղ դժբախտաբար յերկու վոտ-
քով կաղում ե Հայկինոն:

Մորհրդային իրականութիւնը, սո-
ցիալիզմի կառուցման յերկիրը, վոր-
տեղ բանվոր դասակարգը կոմունիս-
տական կուսակցութեան ղեկավարու-
թեամբ կազմակերպել ե համաշխար-
հային պատմական նշանակութիւն
ունեցող տեղաշարժեր, վորտեղ մենք
սոցիալիստական նոր հարաբերու-
թիւններ ձիման վրա գտել ենք
վորջ աշխարհը փոխելու հենարանը,
վորտեղ բնութեան տարերային ու-
ժերը սանձահարվում ե ծառայում
են ազատագրված մարդկութեան ող-
տին, վորտեղ արմատախլում են
կապիտալիզմի վերջին մնացորդներն
եկոնոմիկայից ու մարդկանց գիտակ-
ցութեան միջից՝ խորհրդային արվես-
տագետը բախտավոր ե նաև նրանով,
վոր նա իր ստեղծագործութեան հա-
մար կգտնի անսպառ ե ամեմահե-
տաբեհի բեմատիկան, յեթե նա ա-
մուր կերպով կապված ե մեր սո-
ցիալիստական շինարարութեան պը-

րակտիկայի հետ: Իսկ յեթե նա չի
կապված այդ շինարարութեանը՝
կյանքը կանցնի նրա կողքից, —ասում
ե բնկեր խանջյանը:

Մեզնում ես կան այդպիսի ար-
վեստագետներ, վորոնք զանազան
պատրվակներով իրենց ստեղծագոր-
ծութեան մեջ կույր են ձեւնում մեր
սոցիալիստական առօրյայի հանդէս,
չվում են դեպի պատմութեան հե-
ռուները, սակայն այդ պատմու-
թիւնը տալիս են վորջ թե բանվոր
դասակարգի պայքարի ու հեղափո-
խական պրակտիկայի այսօրվա բար-
ձունքներից, այլ վորպես «ինքնա-
նպատակ», իսկ հաճախ նացիոնալիս-
տական գունաւորութեամբ, ներկա-
յից խուսափելու ե անցյալի իդեա-
լականացման մարմաջներով: Անցյա-
լի՝ վորպես դասակարգային պայքա-
րի պատմութեան՝ մարքսիստական
ըմբռնումն ու պատկերումը նույն-
պես կազմելու յե մեր արվեստի պատ-
վաւոր թեմաներից մեկը: Սակայն
նրանք, ովքեր դիմում են անցյալին

վոչ թե այդ կերպ միշտ պատկերի-
լու այն, այլ մերկայից փախուստ
տալու համար, այդպիսիները հենց
առաջին իսկ ֆայլից դատապարտված
են անհաջողության:

Սակայն չարաչար սխալ կլինե՞ր
կարծել,— ասում ե ընկ. Խանջյա-
նը,— թե յուրաքանչյուր արվեստա-
գետ, վորն իր ստեղծագործության
համար վերցնում ե ժամանակակից
թեմա, արդեն դրանով իսկ ապահո-
վում ե իր յերկի գեղարվեստական
վորակը: Թե՛ կինոյի և թե՛ գրա-
կանությունն բնագավառում քիչ չեն
այնպիսի որինակներ, յերբ գրողը
կամ սցենարիստն ու ռեժիսորն ի-
րենց ստեղծագործության որյեկտը
դարձնելով նոր թեմատիկան, մեք
իրականությունը մոտենալով մակե-
րեսորեն, աղավաղում են այդ իրա-
կանությունը: Վերցրե՞ք հենց Հայ-
կինոյի նկարներից՝ «Լույսեր և ըստ
վերները», «Կիկոսը», վորոնք կոպիտ
կերպով աղավաղում են մեք իրակա
նությունը:

Մեր Խորհրդային կինեմատոգրա-
ֆիան,— չարունակում ե ընկ. Խան-
ջյանը,— նախքան «Չապայեվը», հս
ջողված նկարների կողքին տվել ե
քաղաքացիական կռիվների թեմատի-
կայով մի շարք անհաջող, սխեմա-
տիկ նկարներ:

Վո՞րն ե «Չապայեվը» հաջողու-
թյան գաղտնիքը: Ինչո՞վ ե նա տար
բերվում նույնպիսի թեմատիկա ու-
նեցող անհաջող նկարներից: Այս
հարցի պատասխանը տալիս՝ պետք
ե շեշտել, վոր թեմատիկան սերտո-
րեն չաղկապված ե ստեղծագործա-
կան մեթոդի հետ և կազմում ե ստի-
լի մի բաղկացուցիչ մասը: Սոցիա-
լիստական ռեալիզմը, վորը կաղ-
մում ե Խորհրդային դրականության
հիմնական մեթոդը, ցայտուն կեր-
պով հանդես ե գալիս «Չապայեվ»
կինո-նկարում: Պատմական յերև-
վույթների միշտ պատկերացումը,
կոնկրետ և կենդանի խորակտերներն

իրենց տիպիկ հանգամանքներում, գաղափարական հագեցվածությունն ու չտեսնված հուզականությունը, գեղարվեստական բարձր վարպետությունը կազմում են այդ սփռված լինելու բնորոշ գծերը: Այստեղ իսպառ բացակայում է սխեմատիզմը, ռեալիստական գծերով պատկերացվել են վոչ միայն մերոնք, այլև մեր հակառակորդները. մի հանգամանք, վորը գեղարվեստորեն ցույց է տալիս, թե ինչպիսի դժվարություններով մենք հաղթել ենք քաղաքացիական կռիվներում: Նկարի հիմնական իդեան՝ կուսակցության կողմից կիսապարտիզանական տարերային շարժումը կաղմակերպված հունի մեջ դնելու պրոցեսը՝ նկարում ներկայացված է ճիշտ ու հարադատ կերպով: Վոչ միայն հիմնական, այլև յերկրորդական խարակտերները տրված են իրենց զարգացման մեջ, նրանք դեպքերի ու գործողությունների պրոցեսում փոփոխություն են յենթարկվում: Նկարի կա-

րևոր կողմերից մեկն էլ այն է, վոր նա մեր հեղափոխական անցյալը տալով սոցիալիստական շինարարության պրակտիկայի բարձունքից, այդ անցյալը կապում է այսօրվա հետ և մասսաներին տալիս է ոպտիմիստական նոր լիցք—վաղվա պայքարի համար: Նկարի չտեսնված, ներգործող նշանակությունը պայմանավորվում է նրա իդեական — գեղարվեստական բարձր վորակով: Այդ տեսակետից, — չեչտում է ընկ. Խանջյանը, — «Չապայեվն» որինակ պետք է ծառայի վոչ միայն կինոյի, այլև արվեստի մյուս ճյուղերի ու գրականության փրոցեսի մեր աշխատողների համար:

Քննելով Հայկինոյի պրոդուկցիան ժանրերի տեսակետից, անհրաժեշտ ենք գտնում ընդգծել, — ասում է ընկ. Խանջյանը, — վոր, բացի կինոդրամայից, Հայկինոն պետք է հատուկ ուշադրություն դարձնի նաև

կինո-կոմեդիայի և սատիրայի ըստեղծման վրա:

Մեր բանվորները ու կոլտնտեսականները, մեր յերիտասարդութիւնը համար անհրաժեշտ է կենսախնդր, կուլտուրական կոմեդիա, վորը վոչ միայն առաջացնի ուրախ ծիծաղ, վորը վոչ միայն կազմակերպի նրանց հանդիստը, այլև նպաստի նրանց դաստիարակմանը: Մեր կոմեդիան պետք է տարբերվի բուրժուական «անբովանդակ» կոմեդիայից: Խորհրդային կոմեդիան հանդիսանում է վոչ միայն բացատրական յերևույթների ժխտման, այլև դրական տիպերի հաստատման գեղարվեստական միջոց: Խորհուրդների յերկրումն է, վոր ազատագրված մասսաները ժշպ տում են ուրախ ժպտով, ծիծաղում են առողջ և կենսախնդր ծիծաղով. և մեր մասսաների այդ ուրախ ժպետը, կենսախնդր, ոպտիմիստական ծիծաղը պետք է զգացվեն նաև խորհրդային ուրախ ու ժպտացող կինոկարները դիտելիս:

Սատիրան, մասնավորապես քաղաքական սատիրան, նույնպես չպետք է թերազնահատել, այլ պիտի զարգացնել ու ոգտագործել՝ վորպես մեր դասակարգային հակառակորդներին մերկացնելու և հարվածելու գեղարվեստական կարևոր գեներելից մեկը:

Պետք է հատուկ ուշադրություն դարձնել նաև մանկական ֆիլմերի ստեղծման վրա, մանավանդ վոր այս ուղղությամբ Հայկինոն վոչ մի աշխատանքով աչքի չի ընկնում:

Ամփոփելով իր խոսքի ստեղծագործական հարցերին վերաբերող մասը, ընկեր Խանջյանը չեչտում է, վոր խորհրդային արվեստի աշխատողներից պահանջվում է իրենց գործերում տալ մեր սոցիալիստական շինարարության հերոսն իր իսկական դեմքով, իր իրական հատկություններով. նրանք այդ կարող են կատարել և պետք է կատարեն, յեթ ուսումնասիրեն, ճանաչեն մեր կյանքի և լիաքննում կերպով արտահայտեն

այդ կյանքի նշարաբանը: Իսկ
դա հնարավոր է սոցիալիստական շի-
նարարության պրակտիկայի հետ
կապվելու, այդ շինարարության
ակտիվ կերպով մասնակցելու միջո-
ցով:

Այնուհետև ընկեր Խանջյանը կանգ
է առնում կինեմատոգրաֆիայի հե-
տադա դարգացման և ծավալման կսող
մակերպչական մի շարք կոնկրետ
խնդիրների վրա: Հայկինոն, — ա-
սում է նա, — կադրերի առաջնաչման
և պատրաստման ասպարիզում ունե-
ցել է զգալի նվաճումներ. մեզնում
աճել են կինո — արդյունաբերության
դեկավարների, ռեժիսորների, սցե-
նարիստների, կինո — ոպերատորնե-
րի, կինո — դերասանների, յերա-
ժիշտների կադրեր, սակայն այդ
կադրերի վորակն այսօր լրիվ չի
կարող բավարարել մեր կինեմատո-
գրաֆիայի զարգացման պահանջնե-
րը: Դրա համար առանձին ուշադրու

քյուն պետք է դարձնել մեր կինո-
կադրերի քե՛ փառափառ և քե՛
մասնագիտական վորակավորման
վրա: Վորակավոր ու վարպետ սցե-
նարիստների սկսած պետք է լրաց-
վի նաև մեր գրողներին՝ կինո-սցե-
նարիստներ գրելու գործին ակտիվ
կերպով մասնակից դարձնելու մի-
ջոցով: Փաստ է և այն, վոր չնայած
մենք ունենք շնորհալի դերասաններ,
սակայն կինո — դերասանի նոր կադ-
րեր աճեցնելու խնդիրը Հայկինոյի
կողմից խիստ թերագնահատվել է:
Պետք է վերջ տալ այդ բացին, լավ
գիտակցելով, վոր առանց վորակյալ
կինո — դերասանների հնարավոր չե
կենդանի խարակտերների ստեղծել:
Յես այլևս չեմ խոսում կինո — ֆնմա
դատության մասին, վորն իսպառ
բացակայում է մեզնում, մինչդեռ
այդ ֆնմադատության դերը շատ մեծ
է մեր կինեմատոգրաֆիայի զարգաց-
ման ասպարիզում:

Հայկինոյի, ինչպես նաև մեր շըր-
ջանային որդանների աշխատանքը

Թույլ է կինոֆիկացիայի բնագավա-
ռում: Դեռ միանգամայն անբավա-
րար է մշտական կինո - Թատրոննե-
րի ցանցը շրջաններում և գյուղե-
րում, անկանոն ու անկազմակերպ է
գյուղական շրջիկ կինոն: Այս ուղ-
ղությամբ խոչոր անելիքներ կան:
Ցանցի հետագա ամուր, այդ ցան-
ցի կուլտուրական սպասարկման խըն
դիրը մասնավորապես ԳՅՈՒՂՈՒՄ,
մտնում են մեր կինոֆիկացիայի աշ-
խատանքների հետագա կարևորս-
գույն ողակների շարքը: Այս ուղ-
ղությամբ հատուկ ուշադրություն
պետք է դարձնել գյուղ ուղարկվող
նկարների վորակի, նկարներին գու-
գակցող ֆադլուս. աշխատանքի, մե-
խանիկների վորակյալ կադրեր ստեղ
ծելու և կինո - Թատրոնների ու ա-
պարատների սարքավորման վրա:
Կինոֆիկացիայի ասպարիզում մաս-
նավորապես վատ է դրված աշխա-
տանքն ազգային փոքրամասնություն
ների մեջ, և այս խոշոր բացը պետք
է լրացնել:

Կինո - արտադրության կազմա-
կերպման, մասնավորապես տեխնի-
կական վերակառուցման խնդիրները
պակաս կարևորություն չեն ներկա-
յացնում կինո - պրոդուկցիայի վո-
րակի ապահովման համար: Ճիշտ է,
Հայկինոն իր կինո - տեխնիկայով
դեռ զտնվում է ցածր աստիճանի
վրա: Կառավարությունը միջոցներ
ձեռք կառնի մեր կինո - արդյունա-
բերության համապատասխան տեխ-
նիկական սարքավորման ուղղու-
թյամբ: Բայց չպետք է մոռանալ,
վոր յեղած տեխնիկական հնարավո-
րությունների լիակատար յուրացման
գծով ել դեռ շատ անելիքներ կան:

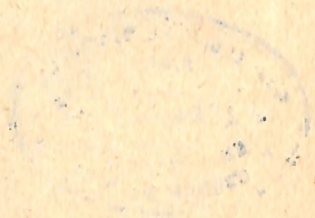

Վերջացնելով իր խոսքը, ընկեր
խանջյանը շեշտում է, վոր կինոն,
այդ «ամենակարևոր» (Լեւին) և «ա-
մենամասնապական» արվեստը, ունի
«մասսաների վրա հոգևոր ազդեցու-
թյուն գործելու բացառիկ հնարավո-
րություններ» (Ստալին): Մեր լա-

վազույն կինոնկարներն իրենց բարձրը զեղարվեստական վորակով, պաղափարական հազեցվածությամբ, իրականության ճիշտ, ռեալիստական պատկերացմամբ հսկայական դեր են կատարում մասսաների կոմունիստական դաստիարակության գործում։ Ինչպես մեր գրականությունն ու վողջ արվեստը, նույնպես և կինոն, արտահայտում են սոցիալիզմ կառուցող մասսաների պայքարը, ստեղծությունը գեպի հինը և հեղափոխական թափն ու ոպտիմիզմը գեպի մեր հեռանկարները։ Խոշոր են մեր կինոմատոգրաֆիայի ձեռք բերած նվաճումները, սակայն ե՛լ ավելի պատասխանատու յեն այն խնդիրները, վորոնք դրված են այսօր նրա առջև։ Խորհրդային կինոմատոգրաֆիայի տասնհինգամյակը պետք է խթան հանդիսանա մեր կինոֆրոնտի աշխատողներին — նոր թափով ու կրքով նապատկված յեռանդով շարունակելու պայքարը սոցիալիստական գե-

ղարվեստի նորանոր դիրքեր գրավելու համար, մարտականորեն իրագործելով մեր մեծ առաջնորդ ընկեր ՍՏԱՆԻՆԻ պատգամները։

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0306163

9162 30 400.

